

prof. dr hab. inż. Zenon Zamiar
Międzynarodowa Wyższa Szkoła
Logistyki i Transportu
we Wrocławiu

Wrocław, dnia 29.11.2023 r.

RECENZJA

rozprawy doktorskiej nt.:
**WOJSKOWY SYSTEM TRANSPORTOWY ELEMENTEM
BEZPIECZEŃSTWA MILITARNEGO POLSKI**

autorstwa **mgr inż. Ewy BROŻYNY**
przygotowanej pod kierunkiem naukowym promotora
dr. hab. n. społ. inż. Mieczysława PAWLISIAKA
oraz
promotora pomocniczego
dr. hab. Pawła KLEREA, prof. WAT

Podstawa opracowania recenzji: Uchwały Rady Dyscypliny Naukowej „Nauki o Bezpieczeństwie” Wojskowej Akademii Technicznej im. Jarosława Dąbrowskiego NR 74/RDN NoB/2023 z dnia 25 października 2021.

1. KWESTIE OGÓLNE

Współczesna sytuacja międzynarodowa i krajowa jest niezwykle dynamiczna, a sytuacja geopolityczna i dokonujące się zmiany w środowisku bezpieczeństwa, wpływają na coraz szersze zainteresowania badaniami dotyczącymi zapewnienia bezpieczeństwa Polski - wartości ponadczasowej i najistotniejszej dla każdego obywatela.

W dobie znacznego wzrostu zagrożenia bezpieczeństwa, poszczególne państwa i regiony stają przed nowymi wyzwaniami, których nie można jednoznacznie zdefiniować. Pojawia się szereg nowych zagrożeń, których skutki trudno jeszcze niedawno było sobie wyobrazić np.: wojny, konflikty zbrojne, pandemia czy działania hybrydowe, a ich głównymi cechami jest dynamika, nieprzewidywalność, brak granic i barier terytorialnych oraz czasowych. Ponadto przyjmowane procedury diagnozowania wielu zjawisk i (lub) zdarzeń niekorzystnych dla ludzi, środowiska czy

też infrastruktury, mają z reguły stosunkowo krótką żywotność ze względu na ich dynamikę. Takiego stanu rzeczy nie należy postrzegać w kategoriach mankamentu, a traktować jako asumpt do doskonalenia obowiązujących rozstrzygnięć, zarówno prawnych, organizacyjnych, jak i merytorycznych. Taki też punkt odniesienia przyjęła p. mgr inż. Ewa Brożyna, która kwestie bezpośrednio lub pośrednio odnoszące się do niestabilności środowiska bezpieczeństwa, ze szczególnym odniesieniem do bezpieczeństwa militarnego, co akcentuje w procesie badawczym.

Analizowana treść rozprawy jest niewątpliwie interesująca w swej jakościowej płaszczyźnie. Autorka wskazuje na osobiste doświadczenia związane ze zgłębianiem poruszanej problematyki na polu cywilnym, które stara się przenieść na obszar wojskowy. Całość opisu procesu badawczego jest opracowana poprawnie, z ukierunkowaniem na jego prognostyczny charakter, co potwierdza umiejętności Autorki w kwestiach właściwego kształtowania procedury poznawczej. To z kolei świadczy o dobrym przygotowaniu do pełnienia funkcji przypisywanych pracownikowi naukowemu i tym samym merytorycznej zasadności uzyskania pierwszego stopnia naukowego.

W pełni identyfikuję się z Doktorantką, że najbardziej prawdopodobnymi zagrożeniami bezpieczeństwa, są współcześnie i będą w przyszłości zagrożenia niemilitarne oraz militarne. Nieprzewidywalność tych zagrożeń generuje politykę bezpieczeństwa, w ramach której skuteczne przeciwdziałanie zagrożeniom i ich skutkom, ma szanse powodzenia tylko w przypadku dobrze zorganizowanych i prowadzonych działań międzyresortowych oraz współdziałania różnych podmiotów.

Przedmiotowe w dysertacji bezpieczeństwo militarne realizują w głównej mierze Siły Zbrojne (SZ), przeznaczone do przeciwdziałania i likwidacji zagrożeń o charakterze militarnym, a więc zewnętrznych. Jednakże doświadczenia minionych lat pozwalają stwierdzić, że są one coraz częściej wykorzystywane do działań mających na celu neutralizację i/lub likwidację skutków zdarzeń nadzwyczajnych o charakterze niemilitarnym. Oczywiście należy w tym kontekście rozumieć sytuacje, w których wykorzystanie innych sił i środków (będących w dyspozycji administracji państwowej i samorządowej) jest niemożliwe lub niewystarczające. Powodzenie

w realizacji zadań zapewniających bezpieczeństwo, w tym szczególnie bezpieczeństwo militarne, zależne jest w dużej mierze od mobilności i zdolności przemieszczania sił i środków.

W powyższym aspekcie Autorka niniejszej dysertacji, podjęła się trudnego zadania stawiając Sobie za cel próbę kompleksowej oceny stanu funkcjonowania wojskowego systemu transportowego w odniesieniu do kwestii zapewnienia bezpieczeństwa militarnego Polski, wskazując na potrzebę jego ciągłej oceny i doskonalenia.

Rozprawa o objętości 240 stron składa się z sześciu rozdziałów, wstępu i zakończenia, załączników, spisu bibliografii, wykazów rysunków, tabel oraz wykresów.

Metodologia prowadzenia badań poprzedzona opisem sytuacji problemowej, w obszernej formie została zawarta w rozdziale pierwszym. Pozostałe rozdziały – merytoryczne – opisują przeprowadzone badania teoretyczne i empiryczne, ich analizę i ocenę, a przedstawione rozważania kończą się konstruktywnymi i logicznymi wnioskami oraz uogólnieniami.

Należy podkreślić, że podjęte przez Doktorantkę p. mgr inż. Ewę Brożynę badania oraz naukowe ujęcie podjętego problemu badawczego wnoszą pierwiastki nowatorskie do teorii nauk o bezpieczeństwie, szczególnie w obszarze bezpieczeństwa militarnego, a także wskazują potrzebę i kierunki dalszych badań.

2. OCENA METODOLOGICZNA

Oceniając stronę metodologiczną rozprawy należy stwierdzić, że Doktorantka dostrzegła złożoność badanego problemu naukowego i w rozdziale pierwszym zawarła w sposób syntetyczny oraz przekonujący wszystkie istotne założenia metodologiczne. Zmierzając do jego rozwiązania przedstawiła jasno i wystarczająco sytuację problemową, która stała się podstawą do planowania oraz organizacji i realizacji procesu badawczego. Pozwoliło to wyodrębnić przedmiot badań, którym w prezentowanej rozprawie doktorskiej jest wojskowy system transportowy. Koncepcja rozprawy zakładała analizę i ocenę aktualnie funkcjonującego systemu

transportu wojskowego oraz wypracowaniu przesłanek jego doskonalenia w aspekcie bezpieczeństwa militarnego Polski.

Realizując koncepcję rozprawy Doktorantka sprecyzowała cel główny badań, który brzmi (cyt.): *Identyfikacja i ocena wpływu wojskowego systemu transportowego na bezpieczeństwo militarne Polski*. Cel główny stał się podstawą do sformułowania pięciu celów szczegółowych mających charakter poznawczy, diagnostyczny, a w przyszłości użyteczny.

Z celem głównym Autorka skorelowała główny problem badawczy zawarty w pytaniu (cyt.): *W jakim stopniu wojskowy system transportowy wpływa na bezpieczeństwo militarne Polski?* Stosownie do celów szczegółowych zostały właściwie wygenerowane szczegółowe problemy badawcze. Struktura celów i problemów badawczych, jest przemyślana i nie budzi zastrzeżeń.

Dla osiągnięcia celu rozprawy i rozwiązania problemu badawczego, Doktorantka przyjęła hipotezę badawczą w brzmieniu (cyt.): *Wyposażenie, struktura organizacyjna i funkcjonowanie wojskowego systemu transportowego jest determinantem bezpieczeństwa militarnego Rzeczypospolitej Polskiej*. Przedstawiona hipoteza nie w pełni koresponduje z celem i głównym problemem badawczym bowiem traktuje o wojskowym transporcie jako determinancie bezpieczeństwa militarnego, nie zaś o stopniu w jakim wpływa na to bezpieczeństwo.

Proszę Doktorantkę o ustosunkowanie się do powyższego stwierdzenia i wyjaśnienie jak należy to postrzegać i interpretować, ponieważ również hipotezy szczegółowe nie do końca odnoszą się w pełni do zapisów hipotezy głównej.

Pozytywnie należy ocenić to, że hipotezy szczegółowe są w zasadzie kompatybilne z szczegółowymi problemami badawczymi.

Doktorantka właściwie i w sposób przemyślany dobrała metody badawcze zarówno teoretyczne, jak i empiryczne. Te ostatnie posłużyły do zebrania i opracowania materiału empirycznego. Główną metodą empiryczną był sondaż diagnostyczny zrealizowany technikami ankietowania i wywiadu eksperckiego. Kwestionariusz ankiety z 37 zamkniętymi pytaniami (załącznik 1), jak i wywiadu (załącznik

2) zostały opracowane starannie z użyciem właściwych skal pomiarowych i grafiki. Pytania były wnikliwe i zasadne, ukierunkowane na problematykę badawczą. Badania były przeprowadzone na grupie 72 respondentów ankiety i 10 ekspertów poddanych wywiadowi. Niedosyt budzi brak kryteriów określenia próby badawczej i przekonującego uzasadnienia wyboru ekspertów.

Dlatego proszę o wyjaśnienie kwestii doboru próby badawczej.

Opisując proces badawczy Autorka przedstawiła czytelny, zrozumiały i zasadny przebieg opracowania koncepcji docelowego modelu wojskowego systemu transportowego (s. 22.). Niedoskonałością jest marginalne potraktowanie wytycznych do implementacji i testowania tegoż modelu w praktycznym działaniu.

Należy stwierdzić, że proces badawczy miał właściwy przebieg, a jasno wytyczony kierunek i obszar badań sprzyjał rozwiązywaniu poszczególnych problemów. Korzystnie wpłynął też na pisarskie opracowanie i udokumentowanie wyników badań, które zaświadcza o znacznym wysiłku Autorki i dążeniu do poprawnego zweryfikowania przyjętych hipotezy głównej i hipotez szczegółowych. W ramach przeprowadzonych badań została dokonana ocena dotychczasowych rozwiązań, zarówno w odniesieniu do teorii, jak i praktyki podjętego problemu. Największą wartość, nie tylko naukową, ma koncepcja (propozycja) docelowego modelu wojskowego systemu transportowego Sił Zbrojnych RP. W mojej ocenie to największa wartość recenzowanej pracy doktorskiej.

Przedstawiona metodologia badawcza dowodzi o ciągłości procesu myślowego i badawczego. Doktorantka właściwie opisała obszar badań wraz z zasadniczymi determinantami, uzasadniając tym samym potrzebę podjęcia badań oraz poprawnie sformułowała założenia metodologiczne, uwzględniając interdyscyplinarne podejście do badanej problematyki.

Stwierdzam, że w kontekście rozwiązywanego problemu badawczego zastosowane metody, techniki oraz narzędzia badawcze były właściwe i rokowały końcowy sukces, tzn. osiągnięcie założonych celów. Doktorantka w wystarczającym stopniu wykorzystwała teoretyczne i praktyczne procedury wyjaśniania naukowego i przeprowadzenia badań właściwych. Wykazała potrzebę wykorzystania poszcze-

gólnych metod oraz spodziewane ich efekty dla wyników końcowych rozprawy. Dobrze zaplanowała realizację przyjętych założeń badawczych, a przedstawiane wyniki badań na poszczególnych etapach procesu badawczego są wiarygodne i trudno z nimi polemizować.

Za poprawny uważam układ recenzowanej dysertacji, której struktura jest przejrzysta, a przeprowadzone wywody stanowią logicznie powiązaną całość. Ponadto pracę cechuje pragmatyzm naukowy, bowiem treści poszczególnych fragmentów są wzajemnie powiązane – następne wynikają z poprzednich, jako wynik nakreślonego sposobu przedstawiania poszczególnych kwestii i prezentacji uzyskanych wyników badań. W tym miejscu godnym podkreślenia jest fakt, że Doktorantka formułuje jasne, a zarazem zwarte myśli, stąd wnioskowanie jest trafne i logiczne, choć często zbyt ogólnikowe.

Wielce interesujące są rozdziały piąty i szósty. Te fragmenty pracy wraz z zakończeniem stanowią najistotniejszy zbiór rozważań i wniosków z badań, poprawnie zinterpretowanych przez Autorkę.

Reasumując ocenę procesu badawczego stwierdzam, że został on skonstruowany poprawnie, stosownie do przyjętych celów i przy uwzględnieniu zidentyfikowanych ograniczeń, zapewnił uzyskanie wiarygodnych wyników. Metodologicznie dysertacja prezentuje dobry poziom i trudno pomimo poczynionych dygresji, doszukać się w tym obszarze elementów, które mogłyby wpływać na jego obniżenie.

3. OCENA MERYTORYCZNA

Recenzowana rozprawa doktorska Pani mgr. inż. Ewy Brożyny skupia się na wielowątkowym rozpatrzeniu ważnego problemu, który jest aktualny i tej pory nie znalazł odpowiedniego, kompleksowego odzwierciedlenia badaniach i piśmiennictwie. Treść rozprawy mieści się w obszarze nauk o bezpieczeństwie, natomiast charakter badań sytuuje ją na pograniczu badań stosowanych i prognostycznych. Moim zdaniem rozprawa zawiera wiele wartościowych treści dla teorii, ale przede wszystkim dla praktyki po zaimplementowaniu Propozycji Autorki, zwłaszcza jeśli

chodzi o wykorzystanie transportu wojskowego sił zbrojnych w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa państwa.

W rozdziale drugim, teoretycznym zatytułowanym *Bezpieczeństwo militarne w Polsce*, Autorka przedstawia podstawowe, literaturowe pojęcia z zakresu bezpieczeństwa oraz pojęcia bezpośrednio związane z bezpieczeństwem. Następnie opisuje koncepcje bezpieczeństwa militarnego wynikające z obowiązujących dokumentów normatywnych i siły wykorzystywane w zapewnieniu tego bezpieczeństwa. Rozdział ten nie wnosi do rozprawy nowych pierwiastków i z powodzeniem mógłby stanowić wprowadzenie (lub pierwsze zagadnienie) w rozdziale 3.

Rozdział trzeci pod tytułem *Identyfikacja wojskowego systemu transportowego w aspekcie zapewnienia bezpieczeństwa militarnego Polski*, to próba zidentyfikowania wojskowego systemu transportowego i jego wpływu na funkcjonowanie całego wojskowego systemu logistycznego. Autorka słusznie zauważa, że wojskowy system transportowy jest częścią systemu transportowego RP, NATO oraz systemu funkcjonalnego logistyki Sił Zbrojnych RP. Jednakże w tym miejscu wprowadziła nowe pojęcie *Podsystemu Transportu i Ruchu Wojsk Sił Zbrojnych RP*, którego interpretację i rozumienie wyjaśnia dopiero w podsumowaniu rozdziału. Natomiast trafnie przedstawia zadania podsystemu transportu i ruchu wojsk, zasady ich realizacji, kierowania i struktury organizacyjnej.

Proszę Doktorantkę o wyjaśnienie rozumienia i wzajemnej zależności pojęć: wojskowy system logistyczny, wojskowy system transportowy oraz podsystem transportu i ruchu wojsk.

W rozdziale czwartym zatytułowanym *Potrzeby transportowe Sił Zbrojnych RP*, rozwinięte zostały problemy zasygnalizowane w rozdziale 3. Autorka na podstawie dokumentów normatywnych i literatury, dokonała analizy i potrzeb transportowych Sił Zbrojnych RP, rodzajów transportu wykorzystywanego w realizacji zadań transportowych wojska, obowiązujących procedur organizacji przewozu i przemieszczeń. Omówiła również system „KONWÓJ” wraz z kolejnymi dodawanymi do niego modułami i funkcjami, jako narzędzie wspierające organizację transportu w wojsku.

Posumowanie rozdziału nie oddaje jego zawartości, bowiem dotyczy jedynie systemu „KONWÓJ”, co uznaję za mankament tego rozdziału.

Rozdział piąty pod tytułem *Ocena funkcjonowania wojskowego systemu transportowego w procesie zaspokojenia potrzeb transportowych* jest rozdziałem empirycznym, w którym Autorka ocenia funkcjonowanie wojskowego systemu transportowego i prezentuje wyniki badań. Na podstawie statystycznej interpretacji przeprowadzonych badań sondażowych, z zastosowaniem przyjętych wartości wagowych dla odpowiedzi negatywnych i pozytywnych, precyzuje właściwe wnioski będące bazą do wygenerowania najistotniejszych problemów występujących w wojskowym systemie transportowym (s. 141). Przedstawione wyniki badań dają Doktorantce uprawnienia do oceny działań i przedsięwzięć w ramach Planu Modernizacji Technicznej Sił Zbrojnych RP w latach 2021-2035 oraz zaproponowania rozwiązań poprawy (doskonalenia) wojskowego systemu transportowego.

Rozdział szósty *Koncepcja docelowego wojskowego systemu transportowego Sił Zbrojnych RP*, jest rozdziałem przedstawiającym propozycje doskonalenia przedmiotowego systemu. W mojej ocenie rozdział ten świadczy o dobrym warsztacie badawczym Autorki. Wygenerowane zostały problemy w obszarach floty transportowej, kadry osobowej, zarządzania, technologii i komunikacji w wojskowym systemie transportowym. W każdym z tych obszarów zaproponowane zostały rozwiązania doskonalące przedmiotowy system z wykorzystaniem metod tradycyjnych i sztucznej inteligencji. Szczegóły proponowanych usprawnień oraz zakończenie dysertacji pozwoliły zweryfikować przyjęte hipotezy, stąd stwierdzam, że Doktorantka osiągnęła zakładany cel badań i cel rozprawy doktorskiej.

Rodzi się jednak pewna wątpliwość do brzmienia tytułu rozdziału. Moim zdaniem trudno mówić o koncepcji docelowego wojskowego systemu transportowego w tak szybko i nieprzewidywalnie zmieniającej się sytuacji geopolitycznej. Raczej jest to koncepcja doskonalenia systemu w obliczu aktualnych potrzeb i uwarunkowań.

Proszę Doktorantkę do ustosunkowania się do powyższej dygresji.

Literatura i materiały źródłowe są bogate, dobrze dobrane i wykorzystane, zapewniające kompleksowe i dogłębne rozpatrzenie podjętego problemu badawczego.

Wyrażam przekonanie, że praca spotka się z dużym zainteresowaniem teoretyków, jak i praktyków, tj. osób i instytucji, które muszą doskonalić przyjęte rozwiązania i dostosowywać je do „nowych” i „starych” zagrożeń bezpieczeństwa. Zaprezentowane w rozprawie wyniki badań stanowią źródło wiedzy wzbogacające nauki o bezpieczeństwie. Wnioski zawarte w pracy powinny stanowić inspirację do dalszej penetracji naukowej tego niezwykle złożonego i ważnego problemu, a mając na uwadze dobry warsztat badawczy i merytoryczny Doktorantki mam nadzieję, że recenzowana dysertacja jest początkiem Jej drogi naukowej.

Podsumowując ocenę części merytorycznej stwierdzam, że Autorka przedstawiła logicznie uporządkowany i interesujący zarazem materiał naukowy i teoretyczny.

Po lekturze niniejszej rozprawy proszę Doktorantkę o odniesienie się w czasie publicznej obrony do przedstawionych wcześniej pytań i sugestii oraz ustosunkowanie się do kwestii, która z uwagi na przyjęte założenia nie była badana, ale w praktyce jest bardzo istotna, a mianowicie:

jakie konkretne różnice widzi Doktorantka w funkcjonowaniu wojskowego systemu transportowego w czasie pokoju oraz w trakcie wykonywania zadań związanych z działaniami bojowymi i jak można implementować proponowane rozwiązania, co jest niezbędne do ich implementacji?

4. WNIOSKI KOŃCOWE

Biorąc pod uwagę przedstawione konstatacje i wnioski, recenzowaną dysertację oceniam pozytywnie. Uważam, że rozprawa doktorska skonstruowana jest poprawnie zarówno pod względem merytorycznym, jak i metodologicznym. Problem naukowy podjęty w rozprawie, interdyscyplinarny w swej naturze, wymagał szerokiego ujęcia. Doktorantka wykazała przekonująco potrzebę naukowego zbadania zawartej w dysertacji problematyki. Zastosowana procedura badań odpowiada cha-

rakterowi problemu naukowego, a uzyskane rezultaty badań zostały poprawnie ujęte w postaci zwartego opracowania naukowego.

Dysertacja jest rezultatem konsekwentnej działalności badawczej Autorki, która doprowadziła do sformułowania naukowo uzasadnionych postulatów w kwestii konieczności modyfikacji i doskonalenia dotychczasowych rozwiązań. Należy uznać, że Doktorantka osiągnęła założony cel i zweryfikowała przyjętą hipotezę badawczą.

5. KONKLUZJA

Stwierdzam, że przedstawiona do recenzji dysertacja spełnia wymogi rozprawy doktorskiej zawarte w *Ustawie o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki* z dnia 14.03. 2003 roku oraz w ustawie z dnia 18 marca 2011 r. *o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw*, a także w *Ustawie o stopniach naukowych i nauce* z dnia 20 lipca 2018 roku.

W związku z powyższym, wnioskuję o przyjęcie rozprawy doktorskiej oraz dopuszczenie do publicznej obrony i dyskusji nad jej treściami, a Doktorantce — po pozytywnej publicznej obronie — nadania stopnia naukowego doktora.

